

Leinikkikasvit

□

Sisällys

- [1 Rentukka](#)
- [2 Uposrentukka](#)
- [3 Kullero](#)
- [4 Konnanmarjat](#)
 - [4.1 Punakonnanmarja](#)
 - [4.2 Mustakonnanmarja](#)
 - [4.3 Keltaängelmä](#)
 - [4.4 Tunturiängelmä](#)
 - [4.5 Kemiängelmä](#)
 - [4.6 Lehtoängelmä](#)
 - [4.7 Hoikkaängelmä](#)
 - [4.8 Pohjanängelmä](#)
 - [4.9 Pikkuängelmä](#)
 - [4.10 Kaitaängelmä](#)
 - [4.11 Lehtoukonhattu](#)
 - [4.12 Aitoukonhattu](#)
 - [4.13 Tarhaukonhattu](#)
 - [4.14 Siperiankärhö](#)
 - [4.15 Valkovuokko](#)
 - [4.16 Keltavuokko](#)
 - [4.17 Alppivuokko](#)
 - [4.18 Sinivuokko](#)
- [5 Kylmäkukat](#)
 - [5.1 Kangasvuokko](#)
 - [5.2 Hämeenkylmäkukka](#)
 - [5.3 Lännenkylmäkukka](#)
 - [5.4 Ahokylmäkukka](#)
 - [5.5 Niittyleinikki](#)
 - [5.6 Tunturiniittyleinikki](#)
 - [5.7 Idänniittyleinikki](#)
 - [5.8 Aholeinikki](#)
 - [5.9 Rönsyleinikki](#)
 - [5.10 Mäkileinikki](#)
 - [5.11 Kevätleinikki](#)
 - [5.12 Lehtoleinikki](#)
 - [5.13 Kevätlehtoleinikki](#)
 - [5.14 Taigaleinikki](#)
 - [5.15 Jääleinikki](#)
 - [5.16 Lumileinikki](#)
 - [5.17 Pikkuleinikki](#)
 - [5.18 Rikkileinikki](#)

- [5.19 Konnanleinikki](#)
- [5.20 Ojaleinikki](#)
- [5.21 Jokileinikki](#)
- [5.22 Suolaleinikki](#)
- [5.23 Mukulaleinikki](#)
- [5.24 Järvisätkin](#)
- [5.25 Merisätkin](#)
- [5.26 Ojasätkin](#)
- [5.27 Purosätkin](#)
- [5.28 Hentosätkin](#)
- [5.29 Pyörösätkin](#)
- [5.30 Hiirenhäntä](#)
- [5.31 Lehtoakileija](#)

Rentukka

Caltha palustris. Sammakonkukka. Kukkanuput syksyllä valmiita. Vanha kasvi, mm. alkeellinen kierteinen rakenne.

Uposrentukka

Kullero

Trollius europaeus. Lapin maakuntakukka. Osa lappalaisista olisi halunnut rahakukan hillan. Kullerokärpänen pölyttää ja munii sikiäimiin, jossa toukka syö osan siemenaiheista. Kirkkokukka - ylväs asu, humalakukka - lehtien samankaltaisuus, juhannuksenkukka - kukinta-aika, maanpulpukka ja mäkiulpukka - vertaavat ulpukkaan, kullero - kultapallero kenties. Kullervo - Kalevalasta, keltakakkara, klupukukka, kulkuskukka, mollonen, pullokukka, pulpukka, pumpulaukka. Jalkahauteena, keripukkiin.

Konnanmarjat

Osa marjoista kenties myrkyttömiä ja osa nisäkkäistä kestää myrkyä. Asiaa tutkitaan. Lönnrot 1860: väkevä juuriliemi karkottaa luteet, marjamehusta alunoin mustaa läkkiä eli mustetta.

Punakonnanmarja

Actaea erythrocarpa. Taigalaji.

Mustakonnanmarja

A. spicata. Greipintuoksuinen kukinto.

Keltaängelmä

Thalictrum flavum. Kosteaa.

Tunturiängelmä

T. alpinum.

Kemiängelmä

T. kemense. Rauhoitettu.

Lehtoängelmä

T. aquilegii-folium. Rauhoitettu.

Hoikkaängelmä

T. simplex.

Pohjanängelmä

Pikkuängelmä

T. minus. Puutarhakarkulainen.

Kaitaängelmä

T. lucidum.

Ukonhatun hallitsevat suurruoholehdot nimetty *Aconitum* -tyypin (AT) lehdoiksi. Mukulamaisessa juurakossa runsaasti vararavintoa keväälle. Sisältävät alkaloideja, joten käytetty rohtoina ja myrkkyinä, josta jälkimmäiseen viittaava nimitys täiheinä.

Lehtoukonhattu

Aconitum septentrionale. Rauhoitettu. Pölyttää erikoistunut ukonhattukimalainen sekä tarhakimalainen.

Aitoukonhattu

A. napellus.

Tarhaukonhattu

A. cammarum.

Siperiankärhő

Clematis alpina. Rauhoitettu 1952. 3 paikkaa Suomessa; Kristiinankaupunki, Tervola ja Nurmes. Suomessa on vain kaksi puuvartista köynnöstä; siperiankärhő ja punakoiso. Ruohovartisia humala, metsävirna, isokierto, peltokierto ja nokkosvieras.

Valkovuokko

Anemone nemorosa. Uudenmaan maakuntakukka. Rauhoitettu Pohjois-Suomessa. Kesäkuun lopussa lakastuu. Rytmii erityisesti tammen ja saarnen kanssa, jotka lehtivät myöhemmin. Erityisesti leppäpelloilla. Siemenien öljypitoinen lisäke maistuu muurahaisille, mutta lisääntymismatka on lyhyt. Näin ollen valkovuokon lisääntyminen on vaikeaa. Kukissa ei ole mettä perhosille. Valkovuokko Uudellamaalla ja Kymenlaaksossa, vuohensilmä tai vuohenkukka varsinaisuuomessa, kanansilmä Kannakselaisille. Vuokko nimi lienee vuohenkukasta.

Keltavuokko

A. ranunculoides.

Alppivuokko

A. trifolia. Rauhoitettu. Vääksyssä, johon kenties HY kasvitieteen professori J.P. Norrlin toi kasvin kesäasunnolleen.

Sinivuokko

Hepatica triloba. Hämeen maakuntakukka. Kaupallinen keruu kiellettyä. Kukkanuput valmiiksi loppusyksyllä. Vanhat lehdet talvehtivat vihreinä, uudet lehdet kukinnan jälkeen. Lisääntyy vain siemenistä. Pölyttäjille palkaksi vain siitepölyä, tärkeimpiä kenties kärpäset. Signatuuriopin mukaan maksavaivoihin.

Kylmäkukat

Kelpaa hirvelle ja jänikselle. Kukka kasvustomme suurimpia, lähes 10 cm. Kukissa mettä. Lenninsiipi kiertyy ja oikenee maassa kosteuden vaihtelujen mukaan vieden siemenen maan sisään.

Kangasvuokko

Pulsatilla vernalis. Vilukukka, viluvuokko. Ensimmäinen rauhoitettu kasvi. Vuonna 1926 kukkien myynti ja keruu myyntiä varten kiellettiin. Koko kasvi rauhoitettiin 1952. Kukka auki aamupäivällä.

Hämeenkylmäkukka

P. patens. Rauhoitettu.

Lännenkylmäkukka

Hävinnyt. Viimeinen havainto 1930-luvulla Salon Kavilannummella.

Ahokylmänkukka

Karjalan kannaksella. Havainnot Suomessa osoittautuivat kangasvuokoksi.

Karja ei syö leinikkejä. Myrkkyy haihtuu heinän kuivuessa, jolloin ei haittaa.

Niittyleinikki

Ranunculus acris.

Tunturiniittyleinikki

Idänniittyleinikki

Taigakasvi.

Aholeinikki

R. polyanthemos. Laidunnuksen vähettyä taantunut.

Rönsyleinikki

R. repens.

Mäkileinikki

R. bulbosus. Ei rönsyjä.

Kevätleinikkiryhmään kuuluu noin 400 pikkulajia. Leinikkien kukkien kiilto johtuu keltaisesta väriaineesta ja peilimäisesti valoa heijastavasta solukerroksesta

Kevätleinikki

R. auricomus

Lehtleinikki

R. cassubicus. Komein.

Kevätlehtleinikki

R. fallax.

Taigaleinikki

R. monophyllus.

Jääleinikki

R. glacialis. Rauhoitettu. Putkilokasvien Euroopan korkeusennätys 4275m Alpeilla ja maailmanennätys 12 asteen päässä pohjoisnavasta. 1970-luvulla maitotölkissä.

Lumileinikki

R. nivalis.

Pikkuleinikki

R. pygmaeus

Rikkileinikki

R. sulphureus.

Ranunculus eli pieni sammakko viittaa kosteisiin paikkoihin.

Konnanleinikki

R. sceleratus. Myrkyllisin leinikkimme, vaikuttavana ranunkuliini, joka ärsyttää ihoa ja limakalvoja. Kuivattaessa haihtuu ja näin sopii rehuksi. Ainoa yksivuotinen leinikkimme. Typpipitoisilla paikoilla. Ruots. tiggarranunkel, keräjäläisleinikki eli kerjäläiset hieroivat poskiinsa sosiaalihuollon toivossa tai kutsunnoissa sotaväestä laistamiseksi.

Ojaleinikki

R. flammula.

Jokileinikki

R. lingua. Suurin ja komein leinikkimme.

Suolaleinikki

R. cymbalaria. 1920-30-luvulla Amerikasta laivaroskana.

Mukulaleinikki

R. ficaria. Lisääntyy kasvullisesti juurimukuloista ja lehtihankojen itusilmuista mm. tulvien mukana. Lehdet salaatiksi, pähkinän maku --> nimi maapähkinä. Säätyläiskotien tunnus. Juurimukuloita paahdettaessa maku paranee ja myrkky hajoaa.

Järvisätkin

R. peltatus. Rehevöitymättömän veden kasvi. Viihtyy aalloissakin.

Merisätkin

R. braudotii. Varoittaa veneilijää karikoista.

Ojasätkin

R. aquatilis.

Purosätkin

R. trichophyllus. Risteytyy järvisätkimen kanssa.

Hentosätkin

R. confervoides.

Pyörösätkin

R. circinatus.

Hiirenhäntä

Myosurus minimus. Emiö kuin hiirenhäntä. Kuivaa kukintoa kutsutaan lounaissaomessa fiilaruohoksi. Itää syksyllä, kehittyy nopeasti keväällä. Esiintyy mm. Suomenlinnan muurien päällä.

Lehtoakileija

Aquilegia vulgaris. Kaakkois-Suomessa nimi kirppu, joka sinkoilevista siemenistä heilutettaessa. Alkuperäinen väri sininen. Aquilegia johtuu kreikan kotka -sanasta. Kukassa näkyy viiden yhteen kurkottavan linnun hahmo käyrine nokkineen, siipineen ja leveine pyrstöineen. Vanhimpia koristekasvejamme.